

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 czerwca 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przyznał C. K. emeryturę od 1 czerwca 2022 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. W treści decyzji wskazano, że do obliczenia emerytury przyjęto: kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 182 055,12 zł , kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 518 167,92 zł , średnie dalsze trwanie życia tj. 238,90 miesięcy. Wyliczona emerytura wyniosła 2 931,03 zł [(182 055,12 + 518 167,92): 238,90]. Jednocześnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił C. K. przyznania rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze , ponieważ nie udokumentowała ona co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej przed 1 stycznia 2009 r. Organ rentowy wskazał ,że wypłata świadczenia przedemerytalnego została wstrzymana w związku z nabyciem uprawnień do emerytury.

/decyzja k.20 – 22 plik VI akt ZUS/

W dniu 30 czerwca 2022 r. C. K. złożyła odwołanie od ww. decyzji wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie jej rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu odwołania C. K. wskazała ,że podczas pracy w zakładach (...), (...) oraz „J.D.M.” miała styczność ze szkodliwymi substancjami wykorzystywanymi przy produkcji butów.

/odwołanie k.3/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.4 – 5/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni C. K. urodziła się (...), legitymuje się wykształceniem zasadniczym w zawodzie obuwnika.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 9 maja 2022 r. C. K. złożyła wniosek o przyznanie emerytury wraz z rekompensatą za pracę w szczególnych warunkach , po którego rozpoznaniu wydano zaskarżoną decyzję.

/wniosek k.1 - 4 plik VI akt ZUS , decyzja k.20 – 22 plik VI akt ZUS/

W okresie od 1 września 1977 r. do 31 października 1994 r. C. K. była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Skórzanego (...) w Ł.. W okresie od 1 września 1977 r. do 31 sierpnia 1979 r. wnioskodawczyni zajmowała stanowisko ucznia nauki zawodu. Z dniem 1 września 1979 r. powierzono jej obowiązki pracownicze obuwnika – szwacza. Począwszy od dnia 5 grudnia 1991 r. C. K. zajmowała stanowisko obuwnika. W okresie od 18 czerwca 1988 r. do 31 grudnia 1989 r. oraz okresie od 1 stycznia 1990 r. do 4 grudnia 1991 r. wnioskodawczyni korzystała z urlopu wychowawczego.

W okresie od 15 marca 1999 r. do 31 stycznia 2006 r. C. K. była zatrudniona w w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) na stanowisku obuwnika – szwacza.

W okresie od 10 listopada 2006 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) sp. z o.o. na stanowisku obuwnika – szwacza.

W powyższych okresach obowiązki pracownicze wnioskodawczyni sprowadzały się wykonywania wszelkich czynności związanych z produkcją obuwia tj. przygotowywaniem poszczególnych elementów , a następnie ich montażem. C. K. m.in. kleiła podeszwy oraz podszewki butów butaprenem , czy też klejem kauczukowym , a także przyklejała ozdoby.

Wnioskodawczyni zajmowała się także wykrojem oraz szyciem poszczególnych elementów obuwia. W czasie pracy miała styczność z substancjami szkodliwymi dla zdrowia tj. klejami , rozpuszczalnikami , benzyną.

/dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.11 – 72 odwrót , świadectwo pracy k.5 – 5 odwrót plik I akt ZUS , świadectwo pracy k.4 – 4 odwrót plik III akt ZUS , świadectwo pracy k.5 – 5 odwrót plik I akt ZUS , zeznania świadków: D. B. min.00:03:27 – 00:08:53 , D. S. min.00:08:53 – 00:16:05 , G. K. min.00:16:05 – 00:20:11 oraz zeznania wnioskodawczyni min.00:21:07 – 00:28:05 rozprawy z dnia 22 listopada 2022 r. , płyta CD k.92/

C. K. nie nabyła prawa do emerytury pomostowej , ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

/okoliczność bezsporna/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy, a także w oparciu o zeznania wnioskodawcy oraz świadków.

W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdził, jakie obowiązki pracownicze wykonywała wnioskodawczyni w spornym okresie. Sąd uznał, iż złożone w niniejszej sprawie zeznania znajdują potwierdzenie w dokumentach załączonych do akt. Z zeznań tych wynika wprost, czym zajmowała się wnioskodawczyni w trakcie wykonywania pracy w spornych okresach.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawczyni przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2022 r. , poz.1340) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. np. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX/el. 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, LEX 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,

2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołująca nie nabyła prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2022 r. , poz. 504) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni domagała się ustalenia, że w okresie zatrudnienia w zakładach: (...) od 1 września 1977 r. do 31 października 1994 r. , (...) od 15 marca 1999 r. do 31 stycznia 2006 r. oraz w (...) od 10 listopada 2006 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady

pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Tym samym brak świadectwa pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub wydanie świadectwa, które nie spełnia wymagań formalnych nie przekreśla ustalenia, że tego rodzaju praca była wykonywana. W szczególności ubezpieczony może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. W szczególności zastosowanie mają art. 6 k.c., art. 232 k.p.c. Strony mają też prawo podważać moc dowodową dokumentów, w tym także świadectwa pracy, które jest dokumentem prywatnym i podlega ocenie przez sąd zgodnie z zasadami art. 233 § 1 k.p.c. W postępowaniu sądowym nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwnie./tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 20 lipca 2016 r, III AUa 690/15, LEX nr 2121869 /.

W sprawie o świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń sądu ma być charakter zatrudnienia, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych oraz - o ile to jest możliwe - dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków, jak i strony procesowej) muszą być skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do świadczeń. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być przy tym wolna od jakiegokolwiek dowolności, uwzględniając reguły logiki oraz zasady doświadczenia zawodowego./tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 27 października 2016 r III AUa 41/16 LEX nr 2151525/

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie , czy praca wykonywana przez wnioskodawczynię w spornych okresach była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10).

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że wymienione w pkt 14 działu VII (w przemyśle lekkim) prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego, są pracami w szczególnych warunkach.

Pomocniczo wskazać należy, że w załączniku nr 1 do resortowego zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego /Dz.Urz. MG 1987 nr 4 poz 7/ w Dziale VII w przemyśle lekkim pod poz. 14 wymienione są prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego w punkcie 2 wymienia stanowisko obuwnika – montażysty , formowacza, szwacza (przy nanoszeniu kleju i sklejanu elementów wyrobów z użyciem klejów toksycznych).

Przedkładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że wnioskodawczynie w spornych okresach zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę obuwnika montażysty , w ramach której zajmowała się przygotowaniem poszczególnych elementów , a następnie ich montażem. C. K. m.in. kleiła podeszwy oraz podszewki butów butaprenem , czy też klejem kauczukowym , a także przyklejała ozdoby. Wnioskodawczynie zajmowała się także wykrojem oraz szyciem poszczególnych elementów obuwia. W czasie pracy miała styczność z substancjami szkodliwymi dla zdrowia tj. klejami , rozpuszczalnikami , benzyną. Poza powyższymi pracami ,nie wykonywała innych obowiązków. Podkreślić również należy ,że pomimo różnej nazwy zajmowanych przez wnioskodawczynię stanowisk , w istocie wykonywane przez nią obowiązki niczym się różniły. Wnioskodawczynie wykonywała cały czas ten sam zakres czynności związany z montażem obuwia na hali produkcyjnej.

W konsekwencji należało dojść do przekonania, że wnioskodawczynie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego, wymienione w pkt 14 działu VII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.) tj. prace w szczególnych warunkach.

Reasumując, po uwzględnieniu spornego okresu zatrudnienia wnioskodawczynie , spełnia ona wymóg posiadania 15-letniego okresu pracy w takim charakterze. Tym samym wnioskodawczynie przysługuje prawo do spornego świadczenia.

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób , że przyznał C. K. prawo do rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poczynając od dnia 1 czerwca 2022 r.

S.B.